

	System Zarządzania Jakością	Wersja: 02
	Cewnikowanie pęcherza moczowego	IM - 3
		KZ 2.1

	Stanowisko:	Imię i nazwisko:	Data:	Podpis:
Opracował:	Specjalista ds. epidemiologii	Elżbieta Wolf	29. 04. 2025	mgr Elżbieta Wolf Specjalista ds. epidemiologii 1200021P
Zatwierdził pod względem merytorycznym	Przełożona Pielęgniarek	Monika Gabrysiak	29. 04. 2025	PRZEŁOŻONA PIELEGNIAK: Wojewódzkiego Specjalistycznego Z ZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Włocławku
Zatwierdził pod względem formalno – prawnym	Dyrektor	Stawomir Wysocki	29. 04. 2025	mgr Monika Gabrysiak DYREKTOR Wojewódzkiego Specjalistycznego Z ZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Włocławku

Uwaga! Niniejszy dokument jest własnością Wojewódzkiego Specjalistycznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Włocławku i nie może być upowszechniany ani kopiowany bez zgody Dyrektora lub Pełnomocnika ds. SZJ

1. CEL

Celem niniejszej instrukcji jest określenie zasad postępowania w ramach:

- Założenie cewnika do pęcherza moczowego
- Pielęgnacji pacjenta z założonym cewnikiem do pęcherza moczowego,
- Zapobiegania powikłaniom związanym z obecnością cewnika w pęcherzu moczowym

2. ZAKRES STOSOWANIA

Postanowienia zawarte w niniejszej instrukcji obowiązują pracowników medycznych Wojewódzkiego Specjalistycznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Włocławku, którzy wykonują cewnikowanie pęcherza moczowego oraz pracowników, którzy uczestniczą w procesie terapeutycznym pacjentów z drenażem pęcherza moczowego.

3. TERMINOLOGIA

Cewnikowanie pęcherza moczowego – aseptyczny zabieg polegający na wprowadzeniu cewnika (katetera) do pęcherza moczowego przez cewkę moczową.

Aseptyka – postępowanie zmierzające do zapewnienia jałowości mikrobiologicznej materiałów, powierzchni, sprzętowi, uniemożliwiając drobnoustrojom bytowanie na nich i wywołanie zakażenia.

Antyseptyka – postępowanie zmierzające do zniszczenia i hamowania wzrostu drobnoustrojów na skórze, błonach śluzowych czy ranach przez zastosowanie różnorodnych środków chemicznych zwanych antyseptykami.

System Zarządzania Jakością	IM - 3
Cewnikowanie pęcherza moczowego	Wersja 2

4. ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Za przestrzeganie zasad i postanowień zawartych w niniejszej procedurze odpowiada pracownik uczestniczący w procesie terapeutycznym pacjenta wymagającego cewnikowania pęcherza moczowego.

Nadzór nad przestrzeganiem procedury oraz prowadzenie zbiorczej, miesięcznej rejestracji pacjentów i powikłań związanych z drenażem pęcherza moczowego pełni Pielęgniarka Oddziałowa - Karta rejestracji pacjentów z założony drenażem pęcherza moczowego przekazywana jest do Zespołu ds. Kontroli Zakażeń Szpitalnych (Załącznik nr 1)

Nadzór epidemiologiczny pełni Zespół ds. Kontroli Zakażeń Szpitalnych.

5. WSKAZANIA:

5.1. Wskazania diagnostyczne:

- Pobranie moczu do badania ogólnego i bakteriologicznego
- Ocena bilansu płynów
- Ocena drożności cewki moczowej
- Ocena zalegania moczu po mikcji
- Podanie środka cieniującego do dróg moczowych

5.2. Wskazania lecznicze:

- Opróżnienie pęcherza moczowego w przypadku zatrzymania moczu (retencji)
- Nietrzymanie moczu
- Płukanie pęcherza moczowego
- Podawanie do pęcherza moczowego leków
- Utrzymanie drożności cewki moczowej po zabiegach chirurgicznych i urologicznych

6. PRZECIWWSKAZANIA:

- Zapalenie cewki moczowej
- Zapalenie pochwy i sromu
- Ostre zapalenie gruczołu krokowego
- Krwaki worka mosznowego
- Ropnie okołocewkowe
- Urazowe uszkodzenie cewki moczowej
- Zwężenie cewki moczowej

7. TRYB POSTĘPOWANIA

7.1. Przygotowanie zestawu:

- Jałowa miska nerkowata
- Jałowa serweta
- Jałowe gaiki

System Zarządzania Jakością	IM - 3
Cewnikowanie pęcherza moczowego	Wersja 2

- Rękawice chirurgiczne (jałowe)
- Cewnik Foleya (rozmiar uzależniony od wieku, płci, celu zabiegu)
- Jałowe narzędzie chwytne (np. pęseta, zacisk)
- Jałowy worek na mocz
- Ampułki z wodą do wstrzyknięć (*Aqua pro iniekcione*) do wypełnienia mankietu uszczelniającego cewnik
- Strzykawka 10 lub 20 ml
- Jednorazowa igła do nabrania płynu uszczelniającego
- Preparat znieczulająco – poślizgowy w jednorazowym opakowaniu
- Miska na odpadki (niejałowa)
- Jednorazowy podkład
- Rękawice diagnostyczne (niejałowe)
- Antyseptyczny środek do dezynfekcji błon śluzowych (np. Prontosan, Octanisept) albo 0,9% NaCl
- Preparat do higienicznej dezynfekcji rąk
- Wieszak do zawieszenia worka na mocz
- Pojemnik twardościenny na zużyty, ostry sprzęt
- Worki na odpady medyczne

7.2. Wykonanie cewnikowania pęcherza moczowego (w jedną osobę):

- Zapoznaj się z dokumentacją medyczną pacjenta w celu doboru odpowiedniego rozmiaru cewnika
- Oceń stan pacjenta
- Poinformuj pacjenta o celu i przebiegu zabiegu, wyjaśnij pytania i wątpliwości oraz uzyskaj zgodę pacjenta na wykonanie zabiegu (jeśli to możliwe)
- Zapewnij pacjentowi intymność (np. parawan)
- Wykonaj dezynfekcję rąk zgodnie z wytycznymi WHO
- Nabierz do strzykawki w sposób jałowy aqua pro injectione (w ilości 5-30 ml w zależności od rodzaju cewnika)
- Załóż rękawice jednorazowe
- Ułóż pacjenta w pozycji leżącej na plecach ze zgiętymi w stawach biodrowych i kolanowych oraz odwiedzionymi kończynami dolnymi
- Podłóż pod pośladki jednorazowy podkład
- W zasięgu ręki umieść niejałową miskę na odpadki, strzykawkę z płynem uszczelniającym oraz wieszak na worek
- Zdejmij rękawiczki, zdezynfekuj ręce zgodnie z wytycznymi WHO

System Zarządzania Jakością	IM - 3
Cewnikowanie pęcherza moczowego	Wersja 2

- Otwórz sterylną serwetę i wyciągnij ją z opakowania. Ułóż serwetę między udami pacjenta, trzymając za zewnętrzne brzegi w taki sposób, aby nie zainfekować jej górnej powierzchni
- Wyłóż na jałową serwetę pozostały, sterylny sprzęt
- Polej jałowe gaziki antyseptycznym preparatem do błon śluzowych lub 0,9% NaCl
- Zdejmij rękawiczki, zdezynfekuj ręce zgodnie z wytycznymi WHO
- Załóż rękawice chirurgiczne
- Połącz cewnik z workiem
- Nałóż na końcówkę cewnika preparat znieczulająco-poślizgowy
- Jedną ręką:
 - rozchyl wargi sromowe (**u kobiety**)
 - zsuń napletek aż do rowka żołądździ (**u mężczyzny**)
- Drugą ręką za pomocą narzędzia i nasączonego gazika zdezynfekuj:

U kobiety (kierunek od wzgórka łonowego do odbytu):

- ujście cewki moczowej
- wargi sromowe mniejsze
- wargi sromowe większe

U mężczyzny (ruchy okrężne, trzykrotnie) :

- ujście cewki moczowej
- żołądź

Do każdej części używaj osobnego gazika, zużyte wyrzucaj do miski na odpadki

- Po dekontaminacji krocza odtóż narzędzie chwytne do miski na odpadki
- Wprowadź środek znieczulająco-poślizgowy do cewki moczowej
- Wprowadź cewnik do pęcherza moczowego przez cewkę moczową aż do momentu pojawienia się moczu w drenie worka
- Wsuń jeszcze kolejne 1,5 - 2,5 cm cewnika
- Podłącz strzykawkę z portem mankieta uszczelniającego i wprowadź odpowiednią ilość płynu
- Wsuń delikatnie cewnik aż do wycucia oporu
- Zawieś worek na wieszaku umocowanym do łóżka poniżej poziomu pęcherza pacjenta
- **U mężczyzny** nasuń na żołądź prącia zsunięty napletek
- Uporządkuj zestaw
- Zdejmij rękawiczki, zdezynfekuj ręce
- Udokumentuj wykonanie zabiegu – dokumentacja elektroniczna – karta obserwacji drenażu pęcherza moczowego

Uwaga: W celu zwiększenia bezpieczeństwa epidemiologicznego zalecane jest cewnikowanie pęcherza moczowego w dwie osoby.

System Zarządzania Jakością	IM - 3
Cewnikowanie pęcherza moczowego	Wersja 2

8. Powikłania cewnikowania pęcherz moczowego:

- **infekcja dróg moczowych** związana z przedostaniem się do cewki moczowej i pęcherza bakterii w trakcie wprowadzania cewnika. Mogą się pojawić objawy miejscowe takie jak zaczerwienienie, obrzęk okolic ujścia cewki moczowej, ból i pieczenie podczas oddawania moczu oraz objawy ogólne jak złe samopoczucie i gorączka;
- **krwawienie** związane z mechanicznym uszkodzeniem dróg moczowych – zwykle niewielkie i szybko ustępujące;
- **niedrożność cewki moczowej** związana m.in. z zagięciem lub zaciopowaniem cewnika;
- **uszkodzenie gruczołu krokowego i zwieracza pęcherza moczowego** w skutek nieprawidłowego lub utrudnionego wprowadzania cewnika;
- **alergia na materiał, z którego zrobiony jest cewnik** objawiająca się wysypką, obrzękiem, świądem lub trudnościami w oddychaniu.

9. Profilaktyka powikłań:

- Cewnikowanie tylko w razie bezwzględnej konieczności i utrzymywanie cewnika w pęcherzu możliwie jak najkrócej,
- Utrzymywanie jałowości zamkniętego układu cewnik - dren z workiem na mocz,
- Przestrzeganie zasad antyseptyki i aseptyki w czasie wykonywania procedury
- Znajomość rodzajów cewników i dokonanie właściwego wyboru spośród nich
- Higiena rąk
- Dbanie o higienę krocza- mycie okolic założenia cewnika (okolicę odbytu, cewki moczowej i uda) dwa razy dziennie, przy użyciu ciepłej wody z mydłem lub preparatem do higieny intymnej (edukacja pacjentów).
- Monitorowanie pacjenta pod kątem objawów infekcji dróg moczowych (np. gorączka >38°C, uczucie parcia na mocz, częstomocz, dysuria, lub tkliwość w okolicy nadłonowej)
- Obserwacja spływającego moczu : ilość, zabarwienie, zapach. Udokumentowanie obserwacji w dokumentacji elektronicznej w zakładce **Karta gorączkowa – Uwagi**.
- Dbanie o to, aby zbiornik na mocz znajdował się zawsze poniżej poziomu pęcherza (przymocowany do ramy łóżka, na tyle wysoko, aby końcówka kranika spustowego nie dotykała podłogi) a dren nie był zagięty, uciśnięty przez pacjenta, udogodnienia itp. (swobodny odpływ moczu)
- Dbanie o to, aby zbiornik na mocz zapełniany był max. do **2/3 objętości**
- Wymiana cewnika (w zależności od materiału z którego jest wykonany):
 - lateksowy – **co 14 dni**
 - silikonowany – **co 21 dni**

System Zarządzania Jakością	IM - 3
Cewnikowanie pęcherza moczowego	Wersja 2

- silikonowy – co 30 dni

- silikonowy powleczony srebrem, złotem, palladem – co 90 dni

Oczywiście poza wyznaczonymi terminami cewnik należy wymienić lub jeśli stan pacjenta na to pozwala usunąć zawsze, gdy wystąpią objawy sugerujące ZUM (zakażenie układu moczowego) bądź dojdzie do zatkania światła cewnika.

- Wymiana zbiornika (worka) na mocz – zawsze, gdy worek ulegnie uszkodzeniu czy zawiera był dużej ilości osadu - nie rzadziej niż **dwa razy w tygodniu**; podczas wymiany należy zdezynfekować preparatem alkoholowym miejsce tączenia cewnika z drenem
- Dbanie o właściwe nawodnienie chorego
- Jeśli pojawią się trudności z założeniem cewnika np. wyczuwalny opór, należy poinformować lekarza

System Zarządzania Jakością	IM - 3
Cewnikowanie pęcherza moczowego	Wersja 2

Załącznik nr 1

Rejestr pacjentów z założonym drenażem pęcherza moczowego

ODDZIAŁ -

MIESIĄC -

L.p.	IMIĘ I NAZWISKO PACJENTA	DATA ZAŁOŻENIA	DATA USUNIĘCIA	POWIKŁANIA